

AKSJON

STOPP VOLDTEKT

Vi gir dere våre 12 krav -
og løsningene !

Takk til

The logo for ColorMaster Digital Print House is centered within a white rounded rectangle. The word "colormaster" is written in a lowercase, sans-serif font with a thin, double-line outline. Below it, the words "digital print house" are written in a smaller, lowercase, sans-serif font, with each letter separated by a small gap. The text is light blue or grey in color.

colormaster
digital print house

for generøsiteten vist ved å
støtte aksjonen gjennom ved
å trykke opp brosjyren du
holder i hånden

Vi krever:

1. 30 millioner kroner til en egen post på statsbudsjettet til forebygging av voldtekt og andre seksuelle krenkelser !
2. En nasjonal omfangsundersøkelse om voldtekt og andre seksuelle krenkelser !
3. Økt kunnskap om seksualitet, grensesetting og voldtekt i relevante profesjonsutdannelser !
4. Undervisning om grenser, seksuelle krenkelser og voldtekt gjennomføres i skolen !
5. Helsedirektoratets minstekrav til et skolehelsetjenestetilbud gjennomføres (en helsesøster i full stilling per hver 550. ungdomsskoleelev/ 800. videregående skoleelev) !
6. Et lavterskeltilbud til personer som er utsatt for voldtekt og andre seksuelle krenkelser i alle kommuner !
7. Lovfesting av overgrepsmottak, og at mottakene kvalitetssikres og finansieres !
8. Alle som er blitt voldtatt får tilbud om inntil ett års gratis psykologoppfølging !
9. Obligatorisk opplæring for dommere og jurymedlemmer som bevisstgjør hvordan vanlige fordommer og holdninger om kjønn og seksualitet urettmessig kan påvirke domsavsigelsen i voldtektssaker !
10. Etterforskning av voldtektssaker må prioriteres !
11. Bruk av DNA som bevis i voldtektssaker styrkes !
12. Trygge byrom å ferdes i og at Oslo blir en mønsterkommune !

**Alle tiltakene kreves iverksatt og gjennomført innen 31.12.2014.
Ansvar for gjennomføring er spesifisert under det enkelte punkt.**

“SKAMMEN KLISTRER SEG
TIL OFRENE, MENS DEN
SKULLE VÆRT
TATOVERT I PANNA PÅ DE
SOM IKKE GJØR NOE
FOR Å BEKJEMPE
VOLDTEKT!”

AKSJON STOPP VOLDTEKT

Stopp voldtekt ble startet fordi vi var lei av brutte løfter. Vi har møtt hverandre på seminarer, fagdager og konferanser som alle endte med samme konklusjon: Fagre ord og lite handling.

Hver såkalte ”voldtektbølge” skaper overskrifter og frykt. Noen ganger et fakkeltog. Noen ganger råd om hvordan kvinner skal te og kle seg. Alltid med politikere som sier at nå må noe gjøres. Så blekner overskriftene, og ingenting skjer.

Stopp voldtekt består av fagpersoner, politikere, forskere, feminister, tillitsvalgte i fagbevegelsen og næringslivsak-tører. Men først og fremst er vi aktivister mot voldtekt og for rettsikkerhet. Vi er tverrpolitiske og tverrfaglige.

Hvis vi kan samle oss bak tolv krav mot voldtekt så kan mange gjøre det!

Hannah Helseth	Silje Vallestad	Lisa Arntzen	Gjermund Skar
Patricia Kaatee	Anne Cathrine Berger	Ida Irene Bergstrøm	Gina Barstad
Hege Salomon	Kari Helene Partapuoli	Louiza Louhibi	Ragnhild Hennem
Heidi Nordby Lunde	Tone Tellevik Dahl	Rebecca Mathisen	Gry Stordahl
Hilde Vanvik	Nina Skranefjell	Solveig Eldegard	Anette Bringedal Houge
Pil Teisbo	Hilde Charlotte Solheim	Lovleen Brenna	

5. juni 2012

HEGE SALOMON

Advokat Partner

Fagansvarlig i firmaet for bistandsaker (dvs advokat for ofre i straffesaker). Arbeider som bistandsadvokat i voldtektssaker, saker vedrørende seksuelle overgrep mot barn og familievoldssaker.

LOUIZA LOUHIBI

Aktivist

Louiza Louhibi er politisk aktiv i det norske Arbeiderpartiets likestillingsutvalg, vinner av Fritt ords honnørpris, prosjektleder i LIM & spaltist for Morgenbladet

HEIDI NORDBY LUNDE

Blogger og aktivist

Heidi Nordby Lunde, aka bloggeren VamPus. Politisk engasjert i Høyre, jobber til daglig med kommunikasjon og sosiale medier. Har tidligere tatt til orde for en bred, tverrpolitisk allianse mellom kvinner og menn for sammen å bekjempe holdninger og bevisstgjøre handlinger som fører til voldtekt.

IDA IRENE BERGSTRØM

Journalist og samfunnsviter

Ida Irene Bergstrøm, samfunnsviter og journalist i tidsskriftet Fett. Har jobbet med miljøkonferanser i FN, vært redaktør for Ugandas første dameblad 'African Woman', og organisert og ledet debatter og større konferanser om feminisme, kjønn i media, kapitalflukt og skatteparadis, abort, voldtekt og FNs kvinner, fred og

HILDE CHARLOTTE SOLHEIM

Debattant, journalist og forfatter

Hilde Charlotte Solheim var redaktør for den feministiske antologien Råtekt i 1999 og har hatt et bredt engasjement innen likestilling og feminisme som debattant, journalist og skribent. Hun er styremedlem i Reform, ressurscenter for menn og jobber til daglig som direktør i Hovedorganisasjonen Virke

TONE TELLEVIK DAHL

Politiker

Arbeiderpartipolitiker, leder av helse og sosialkomiteen i Oslo bystyre, medforlagstiller for forslaget i bystyret om kamp mot voldtekt. Er bla opptatt av likestilling, byutvikling og sosial utjæmning. Ønsker at kommunen gjør sin andel av forebyggende tiltak for at byen skal oppleves som trygg å bo, leve og ferdes i.

HANNAH HELSETH

Sosiolog og forfatter

Hannah Helseth er forfatter av boka "Generasjon sex" og har forsket på forebyggende arbeid mot seksuell trakassering. Hun har i en årrekke holdt kurs og foredrag om grenser, seksuelle krenkelses og voldtekt. Nå for tiden skriver hun et teaterstykke for Riksteateret og til høsten begynner hun på en doktorgrad om islamsk feminisme i Europa

LISA ARNTZEN

Student, blogger og bSafe prosjektleder

Lisa Arntzen er leder for Aksjon mot voldtekt og blogger for Aftenposten. Hun jobber med flere ulike prosjekter for bSafe og studerer sosialt arbeid på HiO. Hun var også med å arrangere fagdag om ungdom og voldtekt i september 2011.

SILJE VALLESTAD

Gründer og idealist

Silje er gründer av Bipper, og ble utnevnt som Arets Gründerkvinne 2011. Samme år utviklet hun trykghetsapp'en bSafe for damer som ble lansert for jul og raskt nådde #1 på listene.

Men mest av alt er Silje idealist, og har siden 14. års alder startet flere prosjekter og organisasjoner i inn og utland.

HILDE VANVIK

Viseadm. Direktør

Hilde Vanvik kommer fra næringslivet, og er glødende opptatt av menneskerettigheter.

Spesielt opptatt av etikk og samfunnsansvar i næringslivet. Bakgrunn fra miljøvern, forlag og reklamebransjen. Var med å bygge opp The Body Shop i Norge.

ANETTE BRINGEDAL HOUGE

Researcher og menneskerettighetsaktivist

Anette Bringedal Houge jobber som researcher og er menneskerettighetsaktivist på si. Har en mastergrad i freds- og konfliktstudier fra Universitetet i Oslo og erfaring fra flere rettighets- og kvinnesaksorganisasjoner. Blir fra høsten av doktorgradsstipendiat for å finne ut mer om overgrepene av seksualisert krigsvold.

PATRICIA KAATEE

Politisk rådgiver, Amnesty Int. i Norge

Patricia Kaatee er politisk rådgiver i Amnesty International i Norge, med kvinner, kjønn, og seksuelle og reproduktive rettigheter som arbeidsfelt. Prosjektleder for Amnesty Internationals kampanje Stopp Vold mot Kvinner 2004-2010, og forfatter og medforfatter av flere Amnesty-rapporter. Sitter i styret til Amnestys internasjonale nettverk for kvinners rettigheter, og er med i ressursgruppe for LHBT-rettigheter i Europa.

ANNE CATHRINE BERGER

Samfunnspolitisk direktør, NITO

Anne Cathrine Berger jobber til daglig i landets største fagorganisasjon for ingeniører og teknologer, NITO. På fritiden er hun bystyrerepresentant og svært opptatt av å gjøre Oslo til en trygg by. Det innebærer blant annet nulltoleranse for voldtekt!

SOLVEIG ELDEGARD

Lærer

Solveig Eldegard er lærer i videregående skole og tillitsvalgt. Hun er opptatt av likestilling og mener dette er et forsømt område i skolen.

Tiltak mot voldtekt er tiltak for likestilling. Handling haster.

GRY STORDAHL

Prosjektleder

Gry Stordahl har erfaring fra nasjonale kampanjer som Uke Sex (seksualundervisning) og Vennligst forstyr! (mot vold og overgrep mot barn i Norge).

Voldtekt er et samfunnsproblem, ikke et individproblem! Fagre ord om forebygging må bli til handling!

LOVLEEN BRENNÅ

Rådgiver, foredragsholder og forfatter

Loveleen Brenna er daglig leder i Seema AS. Tidligere har hun vært leder av Kvinnepanelet for Barne- likestillings- og inkluderingsdepartementet, og har sittet i det regjeringsoppnevnte Voldtektsutvalget.

REBECCA MATHISEN

Produsent og aktivist

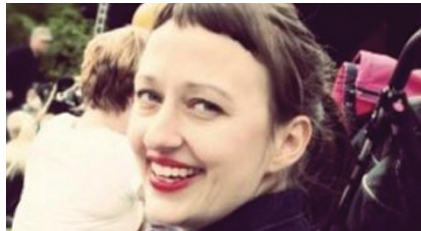
Rebecca Mathisen er produsent for Riksteatret, og utdannet Kaospilot fra Århus, Danmark. Aktivist med en variert bakgrunn innenfor PR, prosjekt- og bistandsarbeid fra blant annet Srebrenica, Sarajevo og København

KARI HELENE PARTAPUOLI

Leder av Antirasistisk Senter

Kari Helene Partapuoli har bakgrunn fra krisesenterbevegelsen i Danmark. Hun har jobbet på Dannerhuset kvinde- og krisecenter og vært leder for Indvandrer Kvindecetret i København, og var med på å etablere et informasjons- og rådgivningssenter for voldsutsatte kvinner i Kamerun (WCIC), samt foreningen Rights for All Women (RAW). Leder for Antirasistisk Senter siden januar 2008.

NINA SKRANEFJELL

Statsviter og forsker

Nina Skranefjell er statsviter og jobber med forskning på arbeidslivet og norske fagforeninger. Hun er også styreleder i Norges Sosiale Forum.

"Jeg engasjerer meg i voldtektssaken fordi nok er nok. Jeg er lei av at kvinner blir diskriminert uten at myndighetene og samfunnet tar det på alvor og gjør noe med det."

PIL TEISBO

Styremedlem, Kvinnefronten

Takk til:

Anja Kruse
Anne Bitsch
Helle Nesvold
Henriette Waitz
Hanne Sundt
Jette Christensen
Hanna Høiness
Lene Christensen
Idil Hussain
Ingebjørg Lundevall

- for veiledning og gode råd
underveis i prosessen.

KRAV 1

30 millioner kroner i egen post på statsbudsjettet til forebygging av voldtekt og andre seksuelle krenkelser!

Røyking, drikking og abort er lovlig. Voldtekt er ulovlig. Likevel brukes det langt mer på å forebygge abort enn voldtekt. Hvert år tar omtrent 15.500 kvinner abort, og det ble i fjor utdelt 29 millioner kroner for å hindre uønskede svangerskap. Mellom 8000 og 16.000 kvinner blir forsøkt voldtatt eller voldtatt i året, men det brukes kun småpenger på voldtektsforebygging.

Hvorfor:

Under hver såkalte voldtektsbølge snakkes det om forebygging, men lite skjer når voldtekt ikke preger nyhetsbildet. Til tross for bred politisk enighet, handlingsplaner om likestilling¹ og konkrete anbefalinger fra voldtektsutvalget² så skjer det lite. En egen post på statsbudsjettet på 30 millioner vil styrke den forebyggende innsatsen fra det offentlige og frivillige organisasjoner. Natteravnene kan få støtte til prosjekter for å gjøre byrommet tryggere. Kvinner i Kamp, Jenteforsvaret og kampsportsorganisasjoner kan sørge for tilbud om selvforsvarskurs. I tillegg kan helsestasjonene for ungdom og andre offentlige aktører søke midler.

En post på 30 millioner til forebygging er en liten sum når man vet hvilke dramatiske konsekvenser en voldtekt har på offeret og alle som står vedkommende nær.

Hvordan:

Helsedirektoratet deler ut omkring 30 millioner til abortforebyggende midlene til organisasjoner, kommunale og fylkeskommunale aktører. Dermed finnes det allerede en infrastruktur til å ta imot og behandle søknader der. Siden voldtekt og andre seksuelle krenkelser omfatter flere departementer burde finansieringen av posten på 30 millioner være et spleiselag mellom Justisdepartementet, Kunnskapsdepartementet, Barne- og likestillingsdepartementet og Helsedepartementet. Men midlene bør deles ut av helsedirektoratet.

ANSVARLIG:

Helsedepartementet ved Statsråden

1. Handlingsplan for likestilling i barnehage og grunnskoleopplæring. 2008-2010. Kunnskapsdepartementet
2. NOU 2008:4 Fra ord til Handling; Bekjempelse av voldtekt krever handling

KRAV 2

Nasjonal omfangsundersøkelse om voldtekt og andre seksuelle krenkelser!

Uten kunnskap om hvor mange som voldtar og hvem som voldtar blir det vanskelig å sette inn effektive tiltak for å forhindre voldtekt. Siden 2008 har myndighetene lovet at det skal gjennomføres en nasjonal omfangsundersøkelse om voldtekt. Det regjeringsoppnevnte Voldtektsutvalget anslår at mellom 8.000 og 16.000 kvinner blir utsatt for voldtekt eller voldtektsforsøk hvert år. Det skjer i gjennomsnitt mellom 22 og 44 voldtekter hver dag. Dette er imidlertid et konservativt anslag, og det finnes per i dag ingen sikre tall på hvor mange som årlig utsettes for voldtekt i Norge.

Hvorfor:

Den utpregede mangelen på forskningsbasert kunnskap og kompetanse om voldtekt i Norge bidrar til å usynliggjøre problemet. Dette fører til at voldtekt fortsatt blir betraktet som et individuelt problem som rammer enkelte, framfor et kollektivt anliggende som berører samfunnet som helhet. Kunnskap om omfang, årsaker og sosiale, helserelevante og samfunnsøkonomiske konsekvenser er en forutsetning for å føre en helhetlig politikk som tar voldtekt på alvor som et omfattende samfunns- og folkehelseproblem.

Hvordan:

- Gjennomføring av en nasjonal omfangsundersøkelse om voldtekt som kan sikre forskningsbasert kunnskap om omfang, årsaker og konsekvenser av voldtekt og seksuelle overgrep. Omfangsundersøkelsen må inkludere erfaringene til grupper som er særlig sårbare for å bli utsatt for voldtekt og seksuelle overgrep, herunder ungdom generelt og unge jenter spesielt, personer med tidligere overgrepserfaring, personer med funksjonshemninger, papirløse migranter og kvinner i prostitusjon.
- Elevundersøkelsen som gjennomføres for 7. trinn, 10. trinn og VG1 hvert år skal inneholde alderstilpassede spørsmål om seksuelle grensekrenkelser og voldtekt.
- Det bør sikres en betydelig satsing på å fremskaffe forskningsbasert kunnskap om voldtekt og seksuelle overgrep i Norge, inkludert forskning om effektive forebyggingsstrategier og overgrepere.

ANSVARLIG:

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet og Kunnskapsdepartementet ved statsrådene.

KRAV 3

Økt kunnskap om seksualitet, grensesetting og voldtekt i relevante profesjonsutdannelse!

Mange profesjonsutøvere føler seg i villrede i møte med voldtekt og andre seksuelle overgrep. De tier når de burde tale. De snur seg vekk når de burde se. Derfor må tematikken inngå i utdanningen av lærere, pedagoger, politi, helsefaglige profesjoner, sosionomer og barne- og ungdomsarbeidere.

Hvorfor:

Overgrepsutsatte barn, unge og voksne blir ofte ikke sett og får ikke den hjelpen de trenger. En kartlegging fra 2006 viste at undervisningstilbudet ved relevante profesjonsutdanninger var mangelfullt, og at nyutdannede pedagoger ikke følte seg kompetente i møtet med barn utsatte for overgrep³.

Det nasjonale kunnskapssenteret om vold og traumatisk stress (NKVTS) har utviklet en implementeringsplan for høyskoler og universitet for å styrke undervisningstilbudet om vold i nære relasjoner⁴, Undervisning om vold ved universiteter og høyskoler, Notat nr. 2/2007 NKVTS. NKVTS har også kommet med forslag til opplæringstiltak for ansatte i relevante hjelpetjenester om vold i nære relasjoner. Resultatene av arbeidet med undervisningsopplegget og implementeringsplan burde brukes for å finne metoder for kunnskapshøving om voldtekt og andre seksuelle krenkelser i profesjonsutdanningene. Mange handlingsplaner og NOUer støtter kravet om kompetanseheving i profesjonene om voldtekt og seksuelle overgrep⁵.

Økt kompetanse er en nødvendig forutsetning for kunne forebygge voldtekt, og kompetansehevingen må gjennomføres jevnlig og målrettet. Dette vet vi. Nå må det skje i praksis.

3. Kunnskap gir mot til å se og trygghet til å handle. Rapport nr. 3/2007. NKVTS.
4. Vold i nære relasjoner. Forslag til felles opplæringstiltak for ansatte i relevante hjelpetjenester. Notat nr. 3/2007. NKVTS
5. NOU:2008:4 Fra ord til handling. Bekjempelse av voldtekt krever handling, Likestilling 2014 og Handlingsplan mot vold i nære relasjoner 2012

Hvordan:

- Høgskolene og universitetene skal etablere landsomfattende, langsiktige og permanente undervisningstilbud både på grunn- og etterutdanningene, forankret i rammeplaner om grenser, voldtekt og andre seksuelle krenkelser.
- De regionale ressursentrene for vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging (RVTS) skal etablere kompetanse-utviklingsprogram for lærere, nøkkelpersonell i helsestasjons- og skolehelsetjenesten, ved utekontakten og aktuelle nettsteder og hjelpetelefoner.
- Alle lærere som underviser i naturfag 7.trinn, samfunnsfag på 7. og 10. trinn og på Videregående kurs 1 og 2 skal hvert tredje år på kurs i temaene seksualitet, grensesetting og voldtekt organisert av RVTS. Dette er de fagene som vi ønsker skal få et spesifikt ansvar for å undervise om voldtekt og seksuelle krenkelser. Det er viktig med oppdatering av kunnskap siden lærere skifter jobb, nye kommer til og kunnskap blir utdatert.
- Utdanningsdirektoratet skal jevnlig sørge for at aktuelle undervisningsopplegg er oppdatert.

ANSVARLIG:

Kunnskapsdepartementet og Helsedepartementet ved statsrådene

KRAV 4

At undervisning om grenser, seksuelle krenkelser og voldtekt gjennomføres i skolen!

I dag er det ingen kompetansemål i læreplanene for grunnskolen og videregående som direkte omtaler grenser, overgrep og voldtekt. Kunnskapsdepartementet skal i løpet av 2012 sende ut høring på forslag om tydeligere kompetansemål om vold, krenkelser, grensesetting og seksualitet⁶. Vedlagt er våre forslag til en konkretisering av kompetansemålene som kan sette tematikken på skolens dagsorden. Det er liten grunn til å tro at nye mål alene sikrer at undervisning om tematikken faktisk blir gitt. Skolen bør derfor pålegges et ansvar for at undervisning om seksualitet, overgrep og voldtekt gjennomføres.

Hvorfor:

Rapporter viser at ungdom ønsker og trenger mer informasjon om seksualitet og seksuelle overgrep⁷, og voldtektutsatte har uttrykt at med mer kunnskap kunne de lettere satt grenser og gjenkjent situasjonen som et overgrep⁸. I tillegg til undervisning om grenser, voldtekt og andre seksuelle krenkelser er en generell styrking av undervisningen om seksualitet nødvendig, fordi trygghet og eierskap til egen kropp og seksualitet er sentrale beskyttelsesfaktorer mot overgrep⁹. God opplæring om seksualitet kan forebygge at elever begår eller aksepterer seksuell trakassering eller seksuelle overgrep¹⁰.

Den generelle delen av læreplanen slår fast at skolens opplæring skal bidra til god allmenndannelse og utvikling av en bred og god kompetanse i samhandling med andre mennesker. Det er politisk enighet om at seksualundervisningen i skolen skal styrkes¹¹ og flere NOUer¹² viser at regjeringen ønsker dette. Det er også politisk uttalt at seksuelle krenkelser og voldtekt bør være tema i skolens undervisning¹³.

6. Handlingsplan mot vold i nære relasjoner. 2012. Justis- og beredskapsdepartementet

7. Sex og sånn. 2005. Redd Barna

8. Østby, Lene. 2012. Inpress – spørreundersøkelse av personer utsatt for seksuelle overgrep om deres erfaringer med hjelpeapparatet.

9. Sex og sånn. 2005. Redd Barna

10. Seksualitet og kjønn. Et ressurshefte for lærere i grunnskolen. 2011. Utdanningsdirektoratet

11. Politisk plattform for flertallsregjeringen for 2009-2013 - Soria Moria II, Kap. 10

12. Fra ord til Handling; Bekjempelse av voldtekt krever handling 2008:4; Struktur for likestilling 2011.18, Likestilling 2014; Handlingsplan for likestilling i barnehage og skole 2008-2010); Handlingsplan mot vold i nære relasjoner 2012

13. <http://www.aftenposten.no/nyheter/iriks/pner-for--lre-barneskolebarn-om-overgrep-og-grensesetting-6706707.html#.T29P6niEDu0>

Hvordan:

Vi krever at tematikken blir prioritert i skolens undervisning på følgende måte:

- Grenser, seksuelle krenkelses og voldtekt inngår i utvalgte kompetansemål. Se eget vedlegg med forslag.
- Kunnskapsdepartementet pålegger skolene et særlig ansvar for at tematikken inngår i skolens undervisning.
- Kunnskapsdepartementet pålegger skoleledelsene ansvar for en samordning av undervisningen om seksualitet, grenser, seksuelle krenkelses og voldtekt i samarbeid med skolehelsetjenesten og eksterne undervisere.
- Lærere gis kompetansehevende kurs/etterutdanning (se krav 3).
- Aktuelt undervisningsmateriale som Utdanningsdirektoratets ressurshefte, materiale fra LLH, Sex og Politikk (Uke Sex) med flere, gjøres kjent og tilgjengelig for skolene.

ANSVARLIG:

Kunnskaps-
departementet
ved Statsråden

SEX
EDUCATION

KRAV 5

At Helsedirektoratets minstekrav til et skolehelsetjenestetilbud gjennomføres!

De kaller det dørstokkspørsmålet. Det siste ungdommen spør om på vei ut, som ofte er den egentlig grunnen til at de kom inn på helsesøsterens kontor. Helsesøsterens åpne dør har sørget for å hindre voldtekt gjennom opplysning og samtaler, og den har sørget for at ungdom får hjelp. Det er avgjørende at ungdommene har mulighet til å snakke med en voksenperson som ikke er læreren og ikke er foreldrene, men som har kunnskap om forebyggende helsearbeid.

Helsedirektoratets anbefalinger er klare på at det skal være en helsesøster i full stilling for hver 300. barneskoleelev, for hver 550. ungdomsskoleelev og for hver 800 videregående skoleelev¹⁴. Dette er en minstestandard, men selv ikke den blir etterlevd:

- Helsesøsteren på vår skole er der én dag i uken. Jeg vil ikke si at hun er særlig tilgjengelig, sa ungdomsskoleelev Maren Malvik til NRK i 2011¹⁵. Bydel Gamle Oslo har en helsesøster per hver 4990. elev og bydel St. Hanshaugen har en helsesøster per hver 3583. elev¹⁶. Bydelene Søndre Nordstrand og Nordre Aker er de eneste bydelene som følger veiledningen, med henholdsvis 794 i Søndre Nordstrand og 656 i Nordre Aker¹⁷.

14. Utviklingsstrategi for helsestasjons- og skolehelsetjenesten. 2010. Helsedirektoratet.

15. http://www.nrk.no/nyheter/distrikt/nrk_trondelag/1.7900677

16. Utviklingsstrategi for helsestasjons- og skolehelsetjenesten. 2010. Helsedirektoratet.

17. <http://dittoslo.no/lokalavisengroruddalen/nyheter-groruddalen/oslos-helsesostre-er-bekymra-1.7130562>

Hvorfor:

Skolehelsetjenesten må styrkes hvis målet er å forebygge voldtekt og seksuelle overgrep, og sikre at overgrepssatte får god oppfølging. Helsestasjons- og skolehelsetjenesten er en av de få tjenestene som kommunene plikter å tilby etter den nye helse- og omsorgstjenesteloven. Det er bred politisk enighet om at tjenesten spiller en avgjørende rolle.

Helsestasjonene og skolehelsetjenesten fikk økte bevilgninger i 2012, men fortsatt trengs det bedre økonomiske rammer for å styrke tilbudet. Dessuten må fylkeskommunale og kommunale politikere være villig til å satse. Så mange som 30 prosent av kommunale rådmenn/ordførere og kommunepolitikere var ikke klar over at de kunne søke om ekstramidler til helsestasjons- og skolehelsetjenesten.

Hvordan:

- Posten på statsbudsjettet med øremerkede midler til Helsestasjon- og skolehelsetjenesten økes slik at man tilfredsstiller helsedirektoratets minstenorm. Deretter må de ansvarlige kommunale og fylkeskommunale myndigheter sørge for at tilbudet er tilfredsstillende.

ANSVARLIG:

**Helsedepartementet
ved statsråden, og
kommunale og
fylkeskommunale
helsemyndigheter**

KRAV 6

Et lavterskeltilbud til personer som er utsatt for voldtekt og andre seksuelle krenkelser i alle kommuner!

“Jeg ble voldtatt for 5 år siden og har lenge følt behov for å kunne snakke med andre som har opplevd det samme eller har lignende opplevelser. Hvordan skal jeg gå frem for å bli med i en gruppe for voldtatte?”

Spørsmålet er stilt på det populære nettforumet «Kvinneguiden», og følges opp med råd om å ta kontakt med fastlegen, incestsentrene og Landsforeningen for voldtatte (Dixi). En jente skriver at hun bor på Vestlandet og lurer på om tilbudene som foreslås bare finnes i Oslo, eller om det finnes noe i nærheten av henne. En annen forteller at fastlegen hennes ikke hadde hørt om Dixi før hun ga ham en brosjyre om tilbudet.

Vi krever at alle ofre for voldtekt har et lavterskeltilbud tilgjengelig der de bor, samt at det utvikles en nasjonal nettportal etter mønster av Klara Klok. Der skal man kunne stille spørsmål og få svar om alt som har med voldtekt å gjøre.

Hvorfor:

Vi vet ikke hvor mange som faktisk voldtas i Norge hvert år, men vi vet at mørketallene er store. Et mindretall anmelder, og et mindretall er i kontakt med det offentlige hjelpeapparatet og rettsvesenet. Men de fleste har behov for å dele sin opplevelse med noen, og en del vil trenge ytterligere hjelp og oppfølging.

I mange av landets kommuner står voldtekts ofre uten tilbud. I en del av de større byene finnes det ulike organisasjoner som jobber med ofre for voldtekt, spesielt i Oslo. Men det kan ikke være slik at man må bli voldtatt i Oslo for å få tilbud om å være med på en samtalekveld om voldtekt.

Reaksjonene på voldtekt varierer i stor grad. Mange føler skam og skyld, noen klarer seg fint på egenhånd, andre sliter med depresjon og selvmordstanker. Reaksjonene kan være omfattende og langvarige, de kan komme umiddelbart etter voldtekten, flere år senere, eller begge deler¹⁸.

Lavterskeltilbudene skal ikke drive behandling, til dette har vi et profesjonelt helsevesen. Men lavterskeltilbudene skal formidle informasjon, og kan formidle kontakt. Tilbudet varierer hos de ulike aktørene som finnes per i dag, men mange tilbyr samtaler i grupper, enesamtaler, pårørendegrupper, temakvelder, kreativitetsverksted, juridisk rådgivning og de bidrar med henvisning videre til lege eller psykolog.

18. <http://www.krisepsyk.no/Temasider/Traumer/varighet%20og%20omfang.htm>

Hvordan:

(1) Landsdekkende nettportal om voldtekt – se også NOU 2008:4, 2.2.8

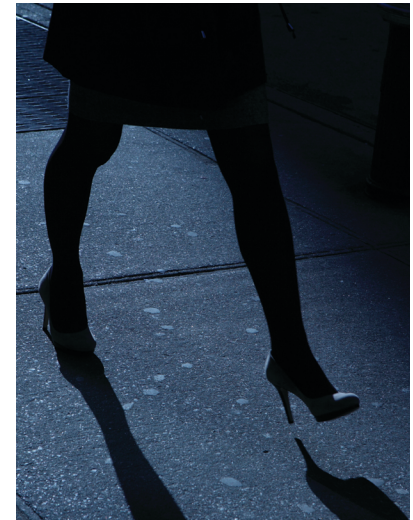
- En interaktiv, nasjonal nettportal om voldtekt og seksuelle overgrep må opprettes for å sikre tilgang på informasjon til utsatte og pårørende. Denne portalen skal ha en aktiv spørsmål-svar funksjon etter modell fra Klara Klok.
- Den skal også gi informasjon om og formidle kontakt til oppfølging, både i forhold til rettsapparatet og helseapparatet.
- Nettportalen skal finansieres av Helsedirektoratet.
- Portalen skal driftes av kvalifiserte fagpersoner som for eksempel overgrepsmottaket i Oslo. De har allerede meldt sin interesse for en slik oppgave.

(2) Kommunalt lavterskeltilbud

- Alle norske kommuner plikter å sørge for at det finnes et lavterskeltilbud til voldtekts ofre, utover den nevnte nettportalen. Kommunene trenger ikke å opprette egne sentre for dette formålet, men kan knytte seg til allerede eksisterende tilbud, eller gå sammen med andre kommuner og samordne tilbudet – på lik linje med slik krisesentre og incestsentre er organisert.
- Lavterskeltilbudet kan se forskjellig ut avhengig av hvor i landet vi befinner oss. Kanskje er det lurt å la det foregå i regi av nettopp et krisesenter, eller incestsenter. Kan hende fungerer det å la rådgivningskontorene ta oppgaven i noen kommuner, slik det er foreslått i NOU 2008:4, 9.5. Det som er viktig, er at det er tydelig, klart og lett tilgjengelig for alle at her foreligger et tilbud til ofre for voldtekt. Dette kan blant annet være tilbud om samtalekvelder, enesamtaler, temakvelder og lignende.
- Kommunehelsetjenesten plikter å ha oversikt over aktuelle tilbud og ha denne informasjonen tilgjengelig på nettsider og andre sentrale steder, som i skolehelsetjenesten, på helsesentre og lignende relevante arenaer.
- Det bør, i henhold til forslag fra NOUen, utarbeides en veileder for det psykososiale arbeidet med voldtatte for å sikre en viss minimumsstandard i de ulike lavterskeltilbudene.
- Helsetilsynet har det overordnede ansvaret for å føre tilsyn med kommunene og sørge for at de oppfyller kravet om lavterskeltilbud for voldtekts ofre.

ANSVARLIG:

Kommunal- og regionaldepartementet, Helsedepartementet, hver enkelt kommune i Norge og Helsedirektoratet

KRAV 7

Lovfesting av overgrepsmottak, og at mottakene kvalitetssikres og finansieres

Ved ti av de 14 største overgrepsmottakene er det ventetid for å bli undersøkt når man har blitt voldtatt: – Vi har ingen beredskap på overgrepsmottaket, noe som gjør at sykepleierne og legene kun kommer om de vil og har anledning, sier sykepleierkoordinator for voldtektsmottaket i Kristiansand, Elin Bredal Solheim til TV2.

I verste fall risikerer offeret å vente en dag før vedkommende kan dusje og bytte klær. Mange steder er det tilfeldig når man får hjelp. Samtidig viser det seg at skade spiller en signifikant rolle ved flere steg innen den rettslige prosessen, inkludert valget å anmelde forholdet, tiltale, rettslig prosess og utfall. En viktig grunn for ikke å anmelde et forhold er mangel på bevis for at hendelsen har skjedd.

Lovfesting av overgrepsmottak har blitt foreslått, til og med av Helsedirektoratet. Helsedepartementet lovte å følge opp saken i 2011. De som blir voldtatt i dag har ikke tid til at Helsedepartementet skal vurdere saken også i 2012. Overgrepsmottakene må lovfestet snarest. Tydelig ansvarsfordeling, og rutiner for kvalitetssikring og finansiering av kvalitetssikring må på plass umiddelbart.

Hvorfor:

Et helhetlig og likeverdig tilbud til voldtektsutsatte gjennom tilrettelagt medisinsk og psykososial behandling på overgrepsmottak er helt avgjørende for å begrense langsiktige skadevirkninger etter overgrep, og ikke minst for å få etterforsket og dømt overgriper. Det er av avgjørende betydning at overgrepsmottakene tilbyr overgrepssatte et kvalitetssikret, likeverdig tilbud til rettsmedisinsk sporsikring.

Dagens situasjon preges av en uoversiktlig ansvarsfordeling, manglende finansiering, og ikke minst og kanskje mest skremmende – fullstendig sprikende kvalitet på hva ulike mottak tilbyr og ikke tilbyr av sporsikring og helsemessig oppfølging.

19. <http://www.tv2.no/nyheter/innenriks/voldtekts ofre-maa-vente-opp-til-aatte-timer-paa-behandling-3631537.html>
20. <http://www.regjeringen.no/nb/dep/hod/dok/regpubl/prop/2010-2011/prop-91-l-20102011/15/7/1.html?id=638981>
21. Overgrepsmottak i Norge 2009, Rapport 2-2010, Nklm
22. Overgrepsmottak. Veileder for helsetjenesten. 2007, Sosial- og Helsedirektoratet.
23. NOU 2008:4 Fra Ord til Handling, Bekjempelse av voldtekt krever handling.

Nasjonalt kompetansesenter for legevaktmedisin la i 2009 fram en evaluering av overgrepsmottakene i Norge som viser store variasjoner i kompetanse og praksis ved mottakene. Manglende retningslinjer for finansiering, vaktordninger, journalføring og oppfølgingsrutiner fører til store ulikheter i tilbudet. Ifølge rapporten har kun 48 prosent av mottakene tilbud om medisinsk oppfølging, mens bare 35 prosent har tilbud om psykososial oppfølging.

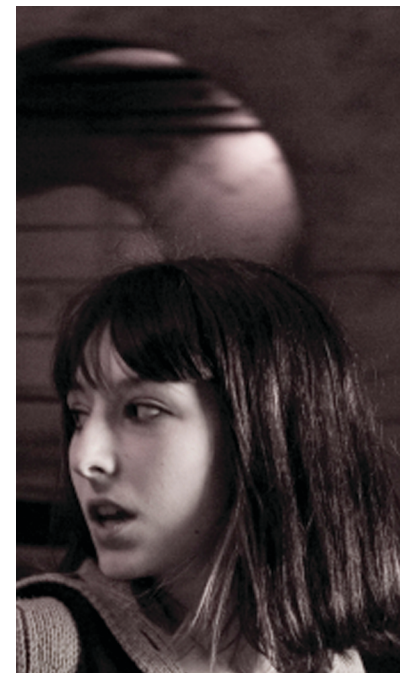
I Helsedirektoratets veileder for helsetjenestetilbudet til overgrepssatte står det at «alle kommuner har medansvar for etablering og drift av interkommunalt/kommunalt mottak med tilstrekkelig kompetanse som en del av primærhelsetjenesten til befolkningen» og at «et interkommunalt mottak vil være avhengig av finansieringsordninger der samtlige deltakende kommuner bidrar.»

Kommunen har i dag ingen lovpålagt plikt til å etablere overgrepsmottak, men har imidlertid plikt til å sørge for legevaktordning til sine innbyggere, slik at den kan gi hjelp i akutte situasjoner.

Hvordan:

NOUen 'Fra ord til handling', fra 2008, inneholder en god oppskrift på hvordan sikre en minstestandard ved overgrepsmottak i kapittel 9, 'Hjelpetiltak etter voldtekt'. Vi vil gå lenger enn NOUen og foreslår også lovfesting.

- Det må lovfestes minst et overgrepsmottak i hvert fylke. Det innebærer en sikring av nødvendig finansiering for å sørge for en tilfredsstillende faglig standard og døgnbemanning ved alle landets overgrepsmottak
- Alle kommuner skal være pliktig til å inngå avtale med et mottak som gir et døgnkontinuerlig tilbud etter vold og overgrep.
- Det må utvikles en nasjonal standard for sentrale prosedyrer som medisinsk- og psykososial oppfølging, samt bruk av sporsikringspakken ved overgrepsmottak.
- Ethvert overgrepsmottak må ha et tilrettelagt tilbud for grupper som er særlig sårbare for å bli utsatt for voldtekt og seksuelle overgrep, herunder ungdom generelt og unge jenter spesielt, personer med tidligere overgrepserfaring, personer med funksjonshemninger, papirløse migranter og kvinner og menn i prostitusjon.
- Det må innføres opplæringskrav til medisinsk personell ved overgrepsmottak - om gjennomføringen av kriminaltekniske undersøkelser og sikring av kriminaltekniske spor.
- Det må innføres obligatorisk grunnkurs, kurs i fagutvikling og nødvendig veiledning for sykepleiere og sosionomer tilknyttet overgrepsmottak.

ANSVARLIG:

**Helsedepartementet
og Justisdepartementet
ved statsrådene**

KRAV 8

At alle som er blitt voldtatt får tilbud om inntil ett års gratis psykologoppfølging!

Omtrent halvparten av landets overgrepsmottak tilbyr psykososial oppfølging ved mottaker²⁴. Dette tilbudet er begrenset til åtte samtaler med sosionom. Du må passe på hvor i landet du blir voldtatt, og du må for all del ikke bli voldtatt i utlandet, for da har du ingen rett til oppfølging.

Voldtekt og seksuelle overgrep har alvorlige fysiske, psykiske og sosiale konsekvenser for den som er utsatt. Dette er uavhengig av om gjerningspersonen er en bekjent, venn eller kjæreste, eller om voldtekten er begått av en ukjent. Et traume skal og bør behandles raskt fordi støtte, empati og tett oppfølging kan bidra til å hindre eller redusere langvarige helseplager som PTSD, depresjon, selvmordstanker og dissosiasjon. Overgrepsutsatte har behov for et sammensatt hjelpetilbud, med både medisinsk og psykososial oppfølging i akuttfasen og i oppfølgingen.

Hvorfor skal det gjøres?

Noen voldtatte har behov for et mer omfattende oppfølgingstilbud over lengre tid etter overgrepet. Gjennom fastlege kan voldtektsofre henvises til en psykolog. Oftest går henvisningen til DPS der normal ventetid er 3 måneder. Dersom voldtekten fant sted i utlandet, har du ikke krav på behandling i Norge. Flere har opplevd å få avslag på søknaden.

Flere hjelpesentre arbeider med egne lister over terapeuter som brukere kan settes i kontakt med ved behov. Her er ventetiden kort og kompetansen høy, men terapeutene er privatpraktiserende og tar gjerne mellom 500 – 700 kr. per time. Ingenting dekkes av staten. Mange voldtektsofre mangler nødvendige økonomiske midler til å betale for behandlingen, og har derfor færre muligheter for langsiktig bearbeiding av traumet. Lange ventelister og mangelfull kompetanse og kapasitet er ofte et problem i den psykiatriske helsetjenesten. Vi mener den generelle ventetiden må ned. Kommune- og spesialisthelsetjenesten må kunne gi mulighet for rask psykososial bistand, også til andre som har behov for det.

Hvordan skal det gjøres?

- Det trengs en forbedring av hele det psykososiale hjelpetilbudet i Norge. Tilbudet for alle sårbare og utsatte grupper må styrkes, og den generelle ventetiden må ned. For voldtektsutsatte er tidlig hjelp og kontinuitet i behandlingen nødvendig for bearbeiding av traumat. Det bør derfor organiseres et samarbeid direkte mellom overgrepsmottak og psykologer med kompetanse på feltet. Vi støtter forslaget i NOUen "Fra ord til handling" om å sette av midler til å gjennomføre et prøveprosjekt ved de to største mottakene (Oslo og Bergen). Det vil man ansette psykolog eller traumepsykiater ved mottaket som kan gi det nødvendige oppfølgingstilbudet over en lengre periode enn de 6-8 samtalene som i dag tilbys. På sikt bør prosjektet utvides til å gjelde alle landets overgrepsmottak.

ANSVARLIG:

Helse- og omsorgsdepartementet
ved Statsråden

KRAV 9

Obligatorisk oppløring av dommere og jurymedlemmer!

Den 28. juli 2010 blir en kvinne gjengvoldtatt på Hvervenbukta campingplass utenfor Oslo. Ett år senere blir fire menn frifunnet av Oslo tingrett. Det at kvinnen kvelden før voldtekten hadde frivillig sex med en annen mann spilte en rolle i forhold til frifinnelsen. *”Retten feller ingen moralsk dom over kvinnen, men konstaterer at hun i beruset tilstand ikke er fremmed for å kunne ha sex med menn hun ikke kjenner så godt. Dette har bevismessig betydning i relasjon til å forstå hennes handlemåte i forhold til de tiltalte”* står det å lese i dommen²⁵.

At retten selv konstaterer at de ikke feller en moralsk dom over kvinnen betyr ikke at de ikke gjør det. Moralen her er klar og tydelig: Har en kvinne frivillig sex med en hun ikke kjenner godt, mister hun sin renhet og ære. Og er hun ikke ærbar, så er hun ikke voldtektsbar heller. Både dette eksempelet og utallige andre viser hvordan retten vektlegger kvinnens seksualmoral forut for den aktuelle hendelsen framfor å vurdere bevisene og partenes konkrete troverdighet. Dommere og jurymedlemmer ønsker å spille sin rolle på best mulig måte i det norske rettssystemet. Denne saken illustrerer hvordan deres moralske oppfatning likevel påvirker vurderingene av bevisene i voldtektssaker på en urettmessig måte. Dette er alvorlig. Både for rettssystemets troverdighet, og for voldtektsofrenes rettssikkerhet.

Hvorfor:

Det er viktig at dommere og jurymedlemmer legger bort alle fordommer, sympatier, antipatier og andre utenforliggende hensyn, inkludert egne holdninger og seksualmoral, ved vurderingen av bevisene i en rettsak.

Det er imidlertid påfallende ofte at tiltalte i voldtektssaker blir frifunnet av juryen i lagmannsretten, til tross for at statsadvokaten har funnet bevismessig grunnlag for å ta ut tiltale. Hva er det som skjer når en jury får seg forelagt en voldtektssak? Er det jurymedlemmer som tenker at jenta som sovnet full på en sofa på nachspielet, må ta konsekvensen når hun våkner på morgenkvisten av at noen har «tatt seg til rette»? Eller at jenta som gikk gjennom byen nattertid må finne seg i å bli voldtatt når hun til slutt ikke ga fysisk motstand eller klarte å skrike høyt?

Det er viktig at de som dømmer vet hvordan det er vanlig å reagere når man blir utsatt for en traumatisk hendelse. Det er også viktig at de vet at traumatiske hendelser kan føre til at man får «black out» eller mister hukommelse på vesentlige deler av hendelsesforløpet.

Det finnes eksempler på at voldtektsofre ikke husker om overgriper har hatt samleie med dem, men at man har funnet bevis på at det har funnet sted et samleie ved funn av sæd fra overgriper i offerets skjede eller anus.

Dommere

Det å forklare seg i retten innebærer en stor belastning, uavhengig av om den tiltalte blir dømt eller ikke. Voldtektsofre må i rettsikkerhetens navn finne seg i å forklare seg om intime detaljer om sine verste opplevelser overfor vilt fremmede mennesker. Hun eller han må tåle å få høre detaljer om sitt underliv fremlagt som bevis i saken og svare på nærgående spørsmål om sin psykiske helse og eventuelle andre overgrep hun eller han har vært utsatt for.

I overgrepssaker er det følgelig svært viktig at rettsprosessen ivaretar den fornærmede. Derfor må dommere i voldtektssaker ha god kunnskap om voldtekt, være bevisste i sin prosessledelse, og kunne avskjære utdige spørsmål fra forsvarere om forhold som ikke vedgår saken.

Jurymedlemmer

En rapport fra Riksadvokaten viser at jurymedlemmer i lagmannsretten ofte legger vekt på utenforliggende hensyn og at forutinntatte holdninger om seksuell eller "moralisk" atferd kommer til uttrykk når de vurderer bevisene i voldtektssaker. Selv saker med klare bevis ender med frifinnelse²⁶.

Dagens ordning innebærer at rettsikkerheten til voldtektsofre kan være dårlig. Bevisvurderingen er ofte vanskelig i voldtektssaker. I mange voldtektssaker står ord mot ord, og vurderingen av anmeldt overgreper og offers troverdighet spiller en avgjørende rolle for utfallet av saken. Disse vurderingene blir uunngåelig påvirket av gjeldende normer og verdier. Stereotype forestillinger om kvinners "riktige" seksualmoraliske atferd kan svekke deres troverdighet i rettsystemet, mens tilsvarende forestillinger om menns ukontrollerbare seksualitet tvert i mot styrker overgriper.

Hvordan:

Vi krever at legdommere og jurymedlemmer skal få generell opplæring i bevisvurdering før de møter i retten. Som en del av denne opplæringen skal de informasjon om hva som er relevant å legge vekt på i bevisvurderingen av skyldspørsmål i voldtektssaker. Opplæringen skal tilføre grunnleggende kunnskap om kjønnsbasert diskriminering, vold mot kvinner og en innføring i de mest sentrale skadevirkningene ved voldtekt. I tillegg burde de bevisstjøres om vanlige fordommer og holdninger om kjønn og seksualitet, som urettmessig kan påvirke de som trefør beslutninger i voldtektssaker.

Per dags dato inngår det ikke i juristutdanningen en opplæring i FNs kvinnekonvensjon. Dette mener vi dommere i voldtektssaker bør ha. Dommere skal ha en spesifikk opplæring i den grunnleggende forståelsen av ikke-diskrimineringsbestemmelsene i Kvinnekonvensjonen, og særlig forståelsen av Konvensjonens artikkel 5 om å motvirke holdninger som tilrettelegger for diskriminering²⁷, og som bidrar til å svekke kvinners rettsikkerhet. Målet med opplæringen er også at de skal få økt kunnskap om voldtekt og skadevirkninger av voldtekt.

Denne typen opplæring har blitt anbefalt av FNs Kvinnekomite direkte under høringen i Genève i februar i år²⁸.

ANSVARLIG:

Justis- og beredskaps-
departementet ved
statsråden, og
Domstolsadminstras-
jonen

25. <http://www.dagbladet.no/2011/06/26/nyheter/innenriks/voldtekt/17073981/>

http://www.dagbladet.no/2011/06/23/nyheter/innenriks/voldtekt/oslo_fjordcamping/17026306/

26. Riksadvokatens utredningsgrupper – rapport nr. 1/2007. En undersøkelse av kvaliteten på påtalevedtak i voldtektssaker som har endt med frifinnelse m.v. Oslo: Riksadvokaten

27. <http://www.un.org/womenwatch/daw/cedaw/text/econvention.htm>

28. <http://www2.ohchr.org/english/bodies/cedaw/docs/co/CEDAW--C-NOR-CO-8.pdf>

KRAV 10

At etterforskning av voldtektssaker prioriteres!

Utdrag fra dom i Borgarting Lagmannsrett 2011:

Voldtekt av sovende kvinne utført av to menn i fellesskap. Saken ble anmeldt 6. november 2007. Selve etterforskningen av saken synes likevel ikke å ha vært igangsatt før juli 2008, da politiet henvendte seg til legevakten for å få legeerklæringen etter undersøkelsen av den overgrepsut-satte kvinnen ved voldtektsmottaket. Saken var blitt tre år og seks måneder gammel da dom falt i lagmannsretten. Som følge av den lange saks-behandlingstiden fikk gjerningsmannen mildere straff, og ett år av straffen ble gjort til betinget fengsel.

Til tross for at både justisministeren og Riksadvokaten har bedt politiet om å prioritere etterforskning av voldtektssaker²⁹ synes politiet fortsatt ikke å gi etterforskning av voldtektssaker den oppmerksomhet som deres alvorlighetsgrad tilsier. Riksadvokaten har dokumentert at:

- Åstedsgranskning bare blir utført i halvparten av de anmeldte voldtektssakene
- I en del saker tar det uforholdsmessig lang tid før vitner blir avhørt
- Avhør av mistenkt eller siktet er ofte dårlig planlagt og lemfeldig gjennomført³⁰

Nyere studier fra overgrepsmottaket i Trondheim viser i tillegg at politiet ofte ikke tar i bruk eksisterende rettsmedisinske bevis i voldtektssaker³¹. Også bistandsadvokater rapporterer at etterforskning i voldtektssaker mangler nødvendig styring og fremdrift.

Hvorfor:

Mangelfull politietterforskning er en viktig årsak til den høye henleggelsesraten i voldtektssaker. En reell prioritering av etterforskning i voldtektssaker vil både styrke voldtektslovens rettsikkerhet og øke tilliten til politiet. I tillegg vil det bidra til at eventuelle falske anmeldelser lettere kan avsløres og eventuelt strafferettslig forfølges.

Ifølge et utvalg nedsatt av Riksadvokaten endte 84 prosent av voldtektsanmeldelsene i 2003-2005 med henleggelse, mens hver tredje sak som kom til retten endte med frifinnelse³². Tilsvarende ble det i 2009 anmeldt 953 voldtekter og voldtektsforsøk til politiet i Norge. I 166 saker ble det tatt ut tiltale. Bare 78 saker endte med fallende dom.

I 2011 mottok politiet totalt 1077 voldtektsanmeldelser. Over en femårsperiode har antallet voldtektsanmeldelser økt med mer enn 22 prosent³³.

Det høye antallet henleggelse på hvert eneste trinn i rettsprosessen speiler ikke bare vanskelig bevisførsel i voldtektssaker. Henleggelsesraten er også et uttrykk for nedprioritering av voldtektssaker. Dette er en alvorlig form for kjønnsbasert diskriminering av kvinner i Norge, og utgjør et alvorlig angrep på voldtektsfrees rettssikkerhet og kvinners krav på likhet for loven på linje med menn.

Hvordan:

- Politiets enhet mot seksualisert vold tilføres betydelige ressurser slik at den kan være operativ 24 timer i døgnet, alle dager i uken, og til enhver tid kan bistå og kvalitetssikre både den tekniske og den taktiske etterforskning i enkeltsaker i nært samarbeid med landets politidistrikter. Dette er en forutsetning for at enheten på sikt skal utvikle seg til å bli et nasjonalt kompetansesenter som kan bidra til nødvendig heving av kvaliteten på etterforskningen i voldtektssaker i alle politidistrikt.
- Det utarbeides rutiner som sikrer at KRIPPOS' veileder for etterforskning i voldtektssaker faktisk legges til grunn ved etterforskning av alle voldtektssaker i politidistriktene. Veilederen må kontinuerlig utvikles og oppdateres i henhold til utviklingen av ny innsikt og kunnskap.
- Saksbehandlingstid for voldtektsanmeldelser og antallet henlagte voldtektsanmeldelser ved hvert enkelt politidistrikt kartlegges. Politidistrikt som viser betydelige avvik i forhold til Riksadvokatens fastsatte mål for saksbehandlingstid må følges tett opp for å få ned saksbehandlingstiden. Årsakene til henleggelsene må synliggjøres.
- Det etableres en uavhengig nasjonal overvåkningsorgan som planmessig analyserer alle henlagte voldtektsanmeldelser for å avdekke feilvurderinger og sikre enhetlig nasjonal praksis.
- Myndighetene må påse at alle politidistriktene reelt sett har en familievoldskordinator som er fast ansatt i full stilling. Alle større politidistrikt må etablere egne seksuelle overgrepsteam. Ordningen med familievoldskordinatorer må lovfestes.
- Terskelen for innsending av kriminaltekniske sporsikringer må senkes, og innhenting av resultater skal skje innen tre uker.
- Justisdepartementet sikrer en reell prioritering av politiets etterforskningskapasitet i voldtektssaker gjennom å øremerke midler i politiets rammebudsjett til etterforskning av seksuelle overgrep.
- Justisdepartementet må påse at ledelsen for politidistriktene sikrer at volds- og sedelighetsavdelingen har en etterforskningskapasitet som står i forhold til tilfanget av anmeldte saker og sakenes kompleksitet.
- Ledelsen i alle politidistrikter må få nødvendig opplæring om omfang og konsekvenser av seksuelle overgrep og voldtekt, samt en innføring i grunnleggende prinsipper i FNs Kvinnekonvensjon.

ANSVARLIG:

Justis og beredskapsdepartementet ved Statsråden, og politidirektøren

29. Riksadvokatens Rundskriv 1/2012 og 2/2012

30. Riksadvokatens utredningsgrupper – rapport nr. 1/2007. En undersøkelse av kvaliteten på påtalevedtak i voldtektsaker som har endt med frifinnelse m.v. Oslo: Riksadvokaten

31. <http://www.forskning.no/artikler/2010/juni/252760>

32. Riksadvokatens utredningsgrupper – rapport nr. 1/2007. En undersøkelse av kvaliteten på påtalevedtak i voldtektsaker som har endt med frifinnelse m.v. Oslo: Riksadvokaten

33. Kommenterte STRASAK-tall 2011. Politidirektoratet.

KRAV 11

At bruk av DNA som bevis i voldtektssaker styrkes!

I 2011 ble en serievoldtektsmann dømt i Høyesterett på grunnlag av DNA-funn og åtte voldtektsofre fikk sin sak oppklart, deriblant en kvinne som hadde blitt voldtatt tretten år tidligere. Kvinnen hadde blitt undersøkt på voldtektsmottaket, og som følge av dette fant man en ukjent DNA-profil som senere viste seg å tilhøre serieovergriperen.

Derimot tok det mange år før det ble tatt ut tiltale i den såkalte «Lommemannsaken». Han var tiltalt for seksualforbrytelser mot 66 ulike gutter som med ett unntak var under 14 år på gjerningstidspunktet. Politiet hadde ikke vært i stand til å oppklare overgrepene som var begått i perioden 1999-2006 en rekke steder i landet. Ved å foreta en hemmelig ransaking hjemme hos tiltalte og sikre hans DNA klarte politiet til slutt å oppklare saken.

Etter DNA-reformen i 2008 har DNA-registeret, som drives av KRIPOS, økt i omfang fra ca 10.000 søkbare profiler til ca 30.000 ifølge Politidirektoratet (NTB 01.11.2011). Men det kan gjøres langt mer for å sikre bevis i voldtektssaker.

Hvorfor:

I de fleste voldtekter er gjerningspersonen kjent, men i voldtektssaker der gjerningspersonen er ukjent, vil DNA-bevis være helt avgjørende for oppklaring av saken. DNA-bevis kan også være avgjørende i saker der overgriper nekter for at seksuell omgang har funnet sted.

Bruk av DNA-teknologi kan medføre at straffesaker blir raskere oppklart, og at etterforskningens omfang reduseres. I tillegg kan bruk av DNA teknologi bidra til at uskyldige utelukkes fra å være mistenkt i en sak. Bruken av DNA som bevis i voldtektssaker er derfor viktig både for fornærmedes og mistenktes rettsikkerhet.

Høsten 2011 ble en jente på 18 år voldtatt i et skogholt på Oppsal i Oslo. Politiet lagde en fantomtegning av overgriper som ble publisert i media, noe som førte til en rekke tips, men ingen oppklaring av saken. DNA-funn av en ukjent profil gjorde at politiet og KRIPOS kunne koble voldtektsmannen til flere andre alvorlige seksualforbrytelser. Med bakgrunn i dette besluttet KRIPOS å foreta en såkalt «screening» (testing av en utvidet personkrets) av personer som bodde i en viss nærhet til åstedet.

Det rettslige grunnlaget for å foreta en slik «screening» følger av straffeprosessloven § 157, annet ledd. Bestemmelsen åpner for at det i etterforskningen kan innhentes biologisk materiale med sikte på å gjennomføre DNA-analyse, dersom det antas å være av betydning for oppklaring av saken og ikke fremstår som et uforholdsmessig inngrep. Forutsetningen for å innhente DNA av en slik utvalgt personkrets er at det foreligger samtykke.

I Oppsal-saken var man således avhengig av at personer i nærhet til åstedet frivillig stilte opp for at man kunne utelukke dem fra å være knyttet til voldtekten. Dessverre var det svært mange som av ulike grunner vegret seg for å bistå politiets etterforskning ved å avgi DNA. Dagens lovgivning gir ingen adgang til å pålegge personer å avgi DNA-prøve der det ikke foreligger skjellig grunn til mistanke.

I Ot.prp.nr 19 side 15 har Oslo politidistrikt påpekt at bestemmelsen om samtykke fremstår som «prinsippløs». Det står også at «Det pekes videre på at det er noe rart at medvirkning til dette svært lite inngripende tiltaket spyttprøver som slettes etterpå skal være avhengig av noe så tilfeldig som et samtykke.» DNA-lovgivningen er derimot mer liberal i Sverige og Storbritannia.

Sverige innførte for noen år siden en regel som gjorde det mulig å innhente biologisk materiale også i de tilfellene der vilkårene om «skjellig grunn til mistanke» ikke var oppfylt. Vilkaene i Sverige er at det finnes «synnerlig anledning» å anta at prøvetakningen er av betydning for etterforskningen. Departementet åpner i Ot.prp. 19³⁴ for å ta opp spørsmålet på nytt dersom det skulle vise seg å være behov for en slik regel i Norge.

I lys av en rekke uopplarte voldtekter i Oslo, samt andre overgrepssaker i landet generelt, vil det være et behov for å styrke politiets etterforskning ved større adgang til å innhente og oppbevare DNA-prøver. Nytteverdien av et DNA-register vil dessuten øke betraktelig ved at flere personer er registrert.

Behandlingstid og kvalitet

Voldtekts ofre opplever at behandlingstiden for DNA-analysen hos Folkehelseinstituttets avdeling for biologiske spor (før Rettsmedisinsk Institutt) er en flaskehals som bidrar til at saksbehandlingstiden hos politiet ofte er svært lang. Bistandsadvokater opplever at det ofte tar måneder før man får svar på analysen av DNA-prøver hos avdelingen, men i praksis bør ikke en slik analyse ta mer enn ett par dager. Ikke nok med at det tar tid, men kvaliteten på arbeidet som utføres er ikke alltid god³⁵.

I andre tilfeller ligger saken hos politiet i lang tid før prøvene sendes inn. Det bør derfor fremgå i politidokumentene når prøvene sendes inn til Folkehelseinstituttet. Vi vet at politiet i Oslo har et samarbeid med instituttet, men det betyr ikke at andre politidistrikt har et like godt samarbeid.

ANSVARLIG:

**Justisdepartementet
og Helse- og omsorgs-
departementet ved
Statsrådene**

ANSVARLIG:

Justisdepartementet
og Helse- og omsorgs-
departementet ved
Statsrådene

34. Ot.prp.nr. 19(2006-2007)Om
lov om endringer i straffeprosess-
loven (Utvidelse av DNA-registeret)

35. [http://e24.no/skandale-i-
rechtsmedisin/3148405](http://e24.no/skandale-i-rechtsmedisin/3148405)

DNA-profil og personvern

Med begrepet «DNA-profil» menes analyse av biologisk materiale for å fastslå en persons identitet. Ved å velge analysemetode som gjør at DNA-profilen ikke er egnet til annet enn identifikasjon, vil ikke informasjon om for eksempel karaktertrekk eller helseforhold avdekkes av analysen. DNA-profilen uttrykkes ved hjelp av tallkoder, og det er denne koden som registreres i identitetsregistret som et «genetisk fingeravtrykk». Økt bruk av DNA som bevis i voldtektssaker skal ikke skje i strid med grunnleggende rettssikkerhetsprinsipper.

Hvordan:

- Arbeidet med DNA analyser styrkes ved at kapasiteten, kompetansen og bemanningen ved Folkehelseinstituttet økes.
- Vi viser til og støtter forslaget fra Overgrepsmottaket i Oslo om å gjøre det mulig for mottakene å sende inn DNA-spor anonymt, i tilfeller der den voldtektssatte ikke ønsker å anmelde.
- Ansatte ved Folkehelseinstituttets avdeling for biologiske spor må gjennomføre kompetansehevede tiltak. Utdanning innenfor rettsmedisinsk sporsikring, inkludert DNA-testing, må styrkes.
- All rettsmedisinsk sporsikring skal kvalitetssikres av et uavhengig organ, for eksempel den rettsmedisinske kommisjon.
- Lovgivningen rundt DNA-registrering vurderes på nytt, for eventuelt å gi større adgang til å innhente og registrere DNA-prøver til bruk i etterforskning av voldtektssaker.
- Behandlingstiden ved Folkehelseinstituttets avdeling for biologiske spor kortes ned. Det skal ikke gå mer enn maksimalt tre uker fra de har mottatt DNA-materialet til prøven er ferdig analysert.

KRAV 12

Trygge byrom å ferdes i, og at Oslo blir en mønsterkommune

Oslo er landets største by. Siden vi er en gruppe som har oppstått i Oslo har vi tatt utgangspunkt i denne byen. Vi oppfordrer imidlertid andre byer i Norge til å ta tilsvarende initiativ der de bor.

Det måtte aktivister til for å lyse opp Sofienbergparken under fjorårets voldtektsbølge. Det renner en elv gjennom byen vår, men alle vet at de ikke må gå langs den på natterstid. Vi har en vakker park rundt slottet vårt, men alle vet at de ikke må ta snarveien gjennom den alene på natterstid.

Hvorfor skal det gjøres?

Alle kommuner har ansatte som kan brukes til å gjøre byen tryggere. Noen kommuner har satt i gang vellykkede tiltak, og er inspiratorer for andre. Det viktigste er viljen til å se på tvers av etater. Til å samarbeide med relevante aktører. Til å sette tiltak ut i praksis umiddelbart. Derfor burde også Kommunenes Sentralforbund, der alle kommunene er medlemmer, arrangere erfaringsmøter om vold: Sammen blir man mye flinkere.

Oslo kommune er Oslos største arbeidsgiver, og har av den grunn et sett av virkemidler som kan brukes. Innsats kan styrkes og samordnes. Oslo kommune består av 37 kommunale etater og foretak. 43 000 ansatte. De ulike delene av Oslo kommune må samarbeide om tiltak som kan forhindre at overfallsvoldtekter skjer.

I hvor mange debatter til skal vi høre politikere si at det trengs bedre belysning, opprydding i kratt og mørke grender, bedre samarbeid mellom utelivsnæringa, drosjenæringa og politiet, og bedre kollektivtrafikk i helgene? Forslagene ligger klare. Frivillig sektor gjør virkelig det de kan. Det eneste som mangler er tilsynelatende politisk vilje.

Hvordan:

- **Handlingsplan mot voldtekt:** Oslo kommune utarbeider en handlingsplan mot voldtekt, slik Justisdepartementet har oppfordret til siden 2010. I dette arbeidet tar kommunen utgangspunkt i den vedtatte malen fra NKVTS. I planleggingen skal kommunen involvere bydelene på en slik måte at den enkelte innbygger kan følge med på ulike tiltak som foreslås. Handlingsplanen skal vedtas av bystyret innen 1.1. 2013. I sammenheng med denne må det hvert år lages oversikt over antall voldtekter.
- **Innføre en trygghetsindeks:** Oslo kommune innfører en trygghetsindeks etter eksempel fra København. En slik indeks viser alle tiltakene mot vold: Fra politiet, bydelene, tiltak overfor barn, skoleungdommer og trygge veier, suppestasjoner på steder der mange ferdes i beruset tilstand sent på kvelden og lignende. Slik kan innbyggerne følge med på hva som skjer av tiltak og evaluering av disse. En slik indeks involverer bydeler, frivillige organisasjoner og de som har ansvaret blir tydeliggjort. Indeksen fungerer som en inspirasjon for andre til å sette i gang lignende tiltak. Alle tiltakene er lokale.
- **Innføring av utrykningsenhet:** Oslo kommune etablerer en utrykningsenhet, bestående av representanter fra ulike kommunale etater, som rykker ut hver gang det skjer en overfallsvoldtekt. De skal kartlegge risikofaktorer i området, og iverksette nødvendige tiltak for å skape trygghet og sikkerhet. Eksempler på slike tiltak kan være å rydde vegetasjon, mer lyssetting og økt kollektivtrafikk.
- **Belysningsplan vurderes jevnlig:** Oslo kommune må ha en belysningsplan som handler om å sette opp lys der det er behov, og ikke minst å sørge for at pærer blir skiftet så ofte som nødvendig. Denne planen bør gjøres i samarbeid med innbyggere og bydeler, som kjenner byen best.
- **Parkplan og parkvakter:** Oslo kommune bør i samarbeid med bydeler og bydelsrusken på Grünerløkka, etablere en oversikt og plan for vedlikehold og opphold i byens parker. Rusken på Grünerløkka er byens eneste bydelsrusken. Aktivitetene er mange og ideene likeså. Den burde involveres i trygghetsarbeidet i Oslo. Mindre kriminalitet der det er rent og pent. Parkvakter må innføres der det er behov.
- **Kollektivstopp:** Relevante kollektivstopp i Oslo må jevnlig vurderes i et trygghetsperspektiv: Eks. Sinsen T-banestasjon: lange mørke murvegger, som skapt for å kjenne utryggheten komme snikende. Ruter må få i oppdrag å gjøre noe med belysning og utseende med tanke på å få stoppene tryggere.

- **Trygghetspostkasse:** All kunnskap er god kunnskap. Alle relevante organisasjoner og aktører, fra brannmenn, til helsemedarbeidere, til lærere må tas med i trygghetsarbeidet. En 24 timers postkasse for forslag til økt trygghet må etableres. Eks: internettside der innspill kan sendes.
- **Frivillige organisasjoner og bydelene må ha månedlige innspillmøter:** Natteravnene er ett godt eksempel på frivillig arbeid som er vellykket. Vi vet at det er mindre kriminalitet i folksomme strøk. Frivillige organisasjoner sitter inne med mye kunnskap om byen som Oslo kommune har behov for. Oslo kommune bør invitere til innspillmøter med frivillige organisasjoner og alle bydelene. Det gjelder også organisasjoner som representerer ulike innvandrersamfunn.
- **Kollektivruter:** Oslo kommune bør sørge for et samarbeid med Ruter for å innføre ekstra avganger på nattlinjene.
- **Uteliv og handel:** NHO service og Virke, samt andre relevante aktører, (for eksempel drosjenæringen,) fra næringslivet må tas med i arbeidet for å gjøre byen tryggere. Nulltoleranse mot overskjenking må innføres, og det må være lavere terskel for miste skjenkebevillingen enn det er i dag.

ANSVARLIG:

Oslo Kommune

<http://stoppvoldtekt.wordpress.com/>